POSEL
zpod Žalého

Číslo 3 Ročník XXVII/2017 Cena 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO, PRAMENY OBECNÍ KRONIKY
podatelna@obecbenecko.cz
www.obecbenecko.cz

Obsah

Slovo starosty 3
Zápis ze 17. veřejného zasedání OZ 4
Společenská kronika 8
Veřejná vyhláška o úpravě provozu 8
Kalcouskej Tumel 10
Pozdrav z Prahy 12
Školní výlet 13
Ohlédnutí za zimní sezónou 14
Vzpomínka stará 90 let 15
Kolotoč, kolotoč jede 16
Velké oči 19
Vzpomínka na Jana Kubáta 21
Soužití Čechů a Němců v minulosti 22
Horské cesty 28
Vystoupení národního umělce Miloše Kopeckého na Sjezdu českých dramatických umělců v Praze . . . 30
Půvab pomalého čtení 32
Vílí sněm 34
Svátek letnic 36
Beseda o minerálech 38
Krása leštěných kamenů 39

Obrázek na titulní straně: Beseda o minerálech – k článku na str. 38
Zadní strana obálky: Výlet benecké a dolnoštěpanické školy – k článku na str. 13

POSEL ZPOD ŽALÉHO
Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 13. 6. 2017. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Vážení čtenáři Posla,

v tomto příspěvku se pokusím trochu navázat na svůj minulý příspěvek, kde jsem vás mimo jiné informoval o připravovaných akcích v obci pro letošní rok. Tím, jak jsme se posunuli v čase o dva měsíce, tak se nám už i některé akce rozběhly a jiné jsou těsně před zahájením.

Takže kanalizace a vodovod v Dolních Štěpanicích. Stavbu dostala na základě výběrového řízení firma Vodohospodářské stavby Teplice, která podala nejvýhodnější nabídku. Je to poměrně veliká firma, která by si měla s takovou stavbou poradit. Rozjezd stavby u nás tomu však moc nenasvědčuje. Postup prací je pomalý, všechny nás obtěžuje komplikované řízení provozu i povrch vozovky, po kterém musíme jezdit. Na poradách ke stavbě nás dodavatel každý týden ujišťuje, že se stav zlepší a stavba nabere to správné tempo. Nám nezbývá, než tomu věřit a tlačit na stavbyvedoucího i vedení firmy, což také průběžně děláme.

Další věcí, kterou jsem minule zmiňoval, je dokončení opravy krajské silnice. Poslední informace z kraje, kterou mám k dispozici je, že opravdu letos dokončí vynechané úseky z loňského roku. Proběhlo výběrové řízení na firmu (vybrána stejná co u nás pracovala minulý rok). Práce by měly začít v průběhu července, rozsah je o něco menší než předchozí etapa a hlavně již nebude stavbou dotčeno centrum obce. Během prací na opravě silnice budou dokončeny i některé nedodělky nebo reklamace z loňska, např. vyřešení nepovedeného nájezdu na místní komunikaci na Chlomek.

V čase, kdy píši tento příspěvek, probíhá výběr dodavatele na vybudování nové cesty v Mrklově na Hoření straně (Betlém) a také na opravy cest na Rychlově. Dále jsme poptali firmy k podání cenových nabídek na opravu cesty v Hampli. Původně jsme pro letošek s opravou této cesty nepočítali, ale protože sousední Vítkovice se rozhodly opravit tuto cestu na svém katastru, je rozumné dotáhnout to až na Dolní Benecko.

Již delší dobu se zabýváme myšlenkou vytvořením nebo obnovením vycházkových tras v obci a v jejím okolí. Máme nějaké nápady, co by se nechalo udělat, aby to bylo zajímavé jak pro místní, tak pro návštěvníky naší obce. Proběhlo i jednání se zástupci Krkonošského národního parku, kterým se záměr líbí a mohli by nám pomoci s výběrem vhodného mobiliáře – lavičky a informační tabule na odpočinková místa. Pokusíme se také o získání nějaké dotace a součástí celého projektu by bylo i značení a vydání informačních materiálů, mapky s nějakým povídáním. Tak uvidíme, jestli to dopadne.

Během letních prázdnin proběhne v naší obci řada různých sportovních, kulturních a společenských aktivit (viz Posel 1/2017, www.benecko.info, www.obecbenecko.info, plakátovací plochy). Pořadateli jsou za podpory obce místní spolky nebo i soukromé osoby. Proto je dobré, když podpoříte jednotlivé akce svoji hojnou účastí, je to taková odměna pro pořadatele, kteří tomu věnují spoustu úsilí a svého času.

Přeji všem hezké léto, užijte si dovolených a prázdnin.

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

Zápis z 17. veřejného zasedání OZ,

konaného dne 19. 4. 2017 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17.00 hodin.

17. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17. 06 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 14, omluvena, Mgr. V. Mejsnarová.

1) Schválení
a) program zasedání,
b) ověřovatelů zápisu: Mgr. R. Braunová, M. Janatová,
c) zapisovatelky: Ivana Koudelková.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: Mgr. R. Braunová, M. Janatová, c) zapisovatelku I. Koudelkovou.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

2) Schválení zápisu z 16. OZ ze dne 22. 2. 2017.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje zápis z 16. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 22. 2. 2017.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 2 schváleno.

3) Schválení rozhodování OR ze dne 27. 2., 13. 3. a 27. 3. 2017. D. Honců – dotaz k radě ze dne 27. 3. 2017 kdo si požádal o zřízení občerstvení u horní stanice lanovky a proč se to schválilo, když se řeklo, že u lanovky žádné další občerstvení nebude? Zodpověděl starosta – nic se neschválilo, pouze je zveřejněn zájem o pronájem.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje rozhodování rady Obce Benecko ze dne 27. 2., 13. 3. a 27. 3. 2017.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 3 schváleno.

4) Účetní a rozpočtové záležitosti.

4a) Změna rozpočtu č. 2/2017 – rozpočtové opatření č. 2
Příjmy: přesuny mezi položkami 1382, 1381,
Výdaje: přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf: 2221, 2292

3113, 5512, položky: 5169, 5364, 5173. Změnou č. 2 rozpočtové opatření č. 2 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce.
Návrh usnesení:
Souhlas s podpisem smluv o smlouvách budoucích o uzavření kupní smlouvy a smlouvu o právu stavby.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 4a) schváleno.

4b) Plnění rozpočtu k 31. 3. 2017

	Schválený rozpočet	Rozpočet změna	Skutečnost	% RS	% RU
DAŇOVÉ PŘÍJMY	16 000 000	15 970 960	5 658 368,85	35,36	35,43
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	11 780 000	11 780 000	1 591 621,75	13,51	13,51
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	12 500	12 500	6 890,00	55,12	55,12
PŘIJATÉ TRANSFERY	207 500	236 540	80 913,00	38,99	34,21
PŘÍJMY CELKEMY	28 000 000	28 000 000	7 337 793,60	26,21	26,21
BĚŽNÉ VÝDAJE	20 990 000	20 990 000	5 698 381,47	27,15	27,15
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	2 010 000	2 010 000			
VÝDAJE CELKEM	23 000 000	20 990 000	5 698 381,47	24,78	24,78

Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

4c) Spolufinancování vodovodu a kanalizace v Dolních Štěpanicích. Na jednání OZ dne 28. 4. 2015 bylo schváleno usnesení o budoucím spolufinancování za strany obce. Počítalo se s částkou až 15 mil. Kč. Díky příznivému výsledku výběrového řízení na dodavatele a získaným dotacím bude podíl obce 10 mil.
Návrh usnesení:
Obecní zastupitelstvo schvaluje poskytnutí investičního příspěvku pro VHS Turnov na vybudování vodovodu a kanalizace v Dolních Štěpanicích ve výši 10 mil. Kč, a zároveň schvaluje záměr přijetí úvěru ve výši 10 mil. Kč. Na poskytnutí tohoto úvěru bude proveden průzkum trhu podle odsouhlasených podmínek (příloha). Obecní zastupitelstvo pověřuje radu k porovnání nabídek a předložení smlouvy o úvěru OZ.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 4c) schváleno.

5) Pozemkové záležitosti.

5a) Manželé Andrlovi požádali o dočasné využití pozemku p. č. 1709 v k. ú. Mrklov z důvodu dopravy materiálu k přestavbě nemovitosti.
Návrh usnesení:
Souhlas s dočasným využitím pozemku p. č. 1709 v k. ú. Mrklov.

Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 5a) schváleno.

5b) Pan Dvořák požádal o koupi pozemku 995/2 v k. ú. Horní Štěpanice. Z diskuze vyplynulo, že není vhodné v současné době pozemek prodávat.
Návrh usnesení:
Souhlas s prodejem pozemku 995/2 v k. ú. Horní Štěpanice panu Dvořákovi.
Výsledek hlasování: *Pro 0. Proti 14. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 5b) neschváleno.

6) Schválení žádosti o dotaci na cestu v Mrklově.
Krajský úřad Libereckého kraje vypsal dotační program „program obnova venkova“, kde je možno požádat o dotaci na cesty. Žádost bychom podali na novou cestu v Mrklově na Hoření straně. Rozpočtovaná cena 380 000 Kč.
Návrh usnesení:
Souhlas s podáním žádosti o dotaci na cestu v Mrklově (rozpočtovaná cena 380 000 Kč) z dotačního programu POV ve výši 50 %, zbývajících 50% bude hrazeno z rozpočtu obce.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 6) schváleno.

7) Schválení smlouvy o právu provést stavbu (vodovodní přípojka). Manželé Tomášovi požádali o vyjádření ke stavební činnosti (novostavba RD v k. ú. Dolní Štěpanice na p. č. 1045/8, 1045/14, 1351) a zároveň předložili návrh smlouvy o právu provést stavbu a smlouvy budoucí o věcném břemeni – vodovodní přípojka na p. č. 1351 v k. ú. DŠ.
Návrh usnesení:
Souhlas se stavbou a podpisem výše uvedené smlouvy.
Výsledek hlasování: *Pro 13. Proti 0. Zdržel se 1 (Tomáš).*
Usnesení č. 7) schváleno.

8) Obecně závazná vyhláška o nočním klidu. Zastupitelé se seznámili s návrhem Obecně závazné vyhlášky o nočním klidu.
Návrh usnesení:
Souhlas s Obecně závaznou vyhláškou o nočním klidu.
Výsledek hlasování: *Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.*
Usnesení č. 8) schváleno.

9) Informace o probíhajících a připravovaných akcích v obci. Starosta seznámil přítomné s probíhajícími a připravovanými akcemi v obci v letošním roce (vodovod a kanalizace v DŠ, veřejné osvětlení, místní komunikace, cyklostezka, údržbářské práce na hradě – hrad navštěvuje stále více lidí).
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

10) Záležitosti Střediska služeb. Starosta seznámil přítomné s výší tržeb v letošní sezóně v lyžařském areálu, proti minulé sezóně jsou tržby vyšší cca o 3 mil. Investice v letošním roce – sněhové dělo, vybudování WC v lyžařském areálu, vrata do dílny, sypačová nástavba.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

11) Různé.

11a) T. Petrák – ve finančním výboru chtějí ukončit činnost Z. Andělová a D. Brožek.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí, nutno podat písemně.

11b) M. Wohanka – umýt krakonoše vapkou – zařídí M. Zelinka.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

11c) V Horních Štěpanicích proběhlo kácení stromů, na jednom byla směrovka k hradu – zda by šlo provést nové označení. Zařídí M. Zelinka.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

11d) R. Kynčl přečetl část textu z Posla z roku 2015 (slovo starosty) a sdělil, že část informace o Středisku služeb (srovnání se soukromou firmou) není pravdivá, a že tedy starosta lže. Uvedl, že si to ověřil u pěti právníků. Dále požádal, aby bylo „diskuzní fórum v Dolních Štěpanicích" plakátováno. Setkávání seniorů v DŠ nazval vymýváním mozků.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

12) Závěr.
Starosta poděkoval přítomným za účast a v 18.50 ukončil zasedání zastupitelstva.

Obec Benecko nabízí v domě pečovatelské služby Mrklov volné byty.
Žádosti podávejte na obecní úřad Benecko.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v březnu 2017

Anna Skálová, Dolní Štěpanice	93 let
Marie Sršňová, Benecko	93 let
Jarmila Mencová, Dolní Štěpanice	86 let
Širová Ludmila, Horní Štěpanice	80 let
Jaroslav Faistaver, Dolní Štěpanice	77 let
František Kynčl, Dolní Štěpanice	76 let

Jubilea v dubnu 2017

Lidmila Kynčlová, Dolní Štěpanice	90 let
Mária Lachmanová, Benecko	79 let
Květuška Honcová, Horní Štěpanice	78 let
Zuzana Cermanová, Mrklov	77 let
Anežka Mejsnarová, Štěpanická Lhota	77 let
Anna Ježková, Zákoutí	76 let
Emilie Širová, Štěpanická Lhota	75 let
Jarmila Širová, Mrklov	70 let

VEŘEJNÁ VYHLÁŠKA

STANOVENÍ PŘECHODNÉ ÚPRAVY PROVOZU

Městský úřad Jilemnice, odbor dopravy, příslušný správní orgán ve věcech provozu na pozemních komunikacích dle ust. § 124 odst. 6 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“) v souladu s ust. § 61 a ust. § 77 odst. 1 písm. c) zákona o silničním provozu, na základě žádosti o stanovení přechodné úpravy provozu v době realizace stavby „Jilemnice – vodovod Bátovka – I. stavba“ v k. ú. Horní Štěpanice v obci Benecko, podané dne 24. 4. 2017 společností RULF Nová Paka s. r. o., IČ 26009498, Vrchovina 173, 509 01 Nová Paka, kterou v řízení zastupuje Radek Veselý, DOZNAK, IČ: 65709829, Družstevní 27, 513 01 Semily, a po projednání s dotčeným orgánem DI Policie ČR, tzn. Krajským ředitelstvím policie Libereckého kraje, územním odborem v Semilech,

č. j.: KRPL-41905-3/ČJ-2017-181106-02 ze dne 5. 5. 2017 stanovuje dle ust. § 171 a ust. § 173 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád"), **přechodnou úpravu provozu**:

a) **v době částečné uzavírky silnice č. III/28624 v úseku od křižovatky se silnicí č. III/28626 po ČOV Benecko, v místě dle přílohy č. 1** tohoto stanovení, z důvodu realizace 1. etapy stavby v termínu **od 10. 5. 2017 do 2. 7. 2017**, takto:
Osazení dopravního značení a dopravního zařízení bude provedeno v rozsahu podle **schéma C4 dle TP 66** III. vydání, dle přílohy 2 s úpravou DZ B20a (Nejvyšší povolená rychlost) na „70" a následně „50". Označení pracovního místa bude se přemisťovat podle postupu v úsecích po cca 20 m za den.
b) **v době částečné uzavírky silnice č. III/28624 v oblasti křižovatky s místní komunikací vedoucí do Horních Štěpanic, dle přílohy č. 1** tohoto stanovení, z důvodu realizace **2. etapy** stavby v termínu **od 3. 7. 2017 do 6. 8. 2017**, takto:
Osazení dopravního značení a dopravního zařízení bude provedeno v rozsahu podle **schéma C4 dle TP 66** III. vydání, dle **přílohy 2** s úpravou DZ **B20a (Nejvyšší povolená rychlost)** na **„70"** a následně **„50"**. Délka pracovního místa s omezením dopravy bude cca 20 m.

- Přechodné dopravní značení musí svými rozměry, barvami a technickými požadavky odpovídat zvláštním technickým předpisům, zejména ČSN 01 8020, ČSN 36 560-1-1 a ČSN 73 6021.
- Přechodné dopravní značení je třeba užít a umístit v souladu s vyhláškou č. 294/2015 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a v souladu s TP 66 – „Zásady pro označování pracovních míst na pozemních komunikacích" (III. vydání).
- Umístění přechodného dopravního značení bude pravidelně kontrolováno a udržováno.
- Pracovníci pohybující se na vozovce jsou povinni užívat reflexní vesty schváleného typu.
- Přechodné stanovení dopravního značení nenahrazuje stavební povolení nebo ohlášení stavebních prací, stanoviska, posouzení, popř. vyjádření vyžadovaná zvláštními předpisy.

Odpovědnou osobou za instalaci a údržbu dopravního zařízení po celou dobu jeho umístění je za společnost RULF Nová Paka s. r. o., IČ 26009498, Vrchovina 173, 509 01 Nová Paka, Bc. Radim Rychtera, tel.: 731 177 204.

EGO VETERÁNA – KALCOUSKEJ TUMEL

Kalcouskej tumel je běh kolem Žalýho, který se letos běžel po 37. Běhal jsem ho jako mladý 15tiletý kluk, v prvopočátcích vedla trasa od Barky – bývalých Cerhenic přímo na Žalý a zpět. Po delší odmlce zaviněné leností běhám zase. Proč? Je v tom prosté, něco sobě (nebo snad jiným) dokázat. Prostě běhám.

Je mi 53 let, v tomto věku začínají kosti chrastit a svalová hmota se pomalu mění v neurčitou konsistenci. Přípravu na tumel jsem začal 3 týdny před závodem. Běhání ob den, někdy 1× za tři dny, jindy propajdaný okruh, když se ozvalo nějaký tříslo. Mým cílem bylo přetrpět v závodě délku trati 9 300 m. Poměřovat se s mladými dravci, což je v mém případě neměřitelné, ani nejde. Zatím co já v polovině trasy, oni se již rozmýšlí, kde před cílem nasadí své zdrcující tempo. Pokusím se Vám přiblížit tento závod pomocí reportáže z pohledu kategorie – veterán 50+.

Start. Mám tu čest moderovat průběh všech běhů, které jsou v rámci „tumlu" na pořadu dne, od dětských kategorií, až po starší žáky. Dospělé kategorie odhlásí Jirka Brožek, neboť já mám „vyšší poslání", stává se ze mne totiž závodník. 9 300 m běží hromadně juniorky, ženy, junioři, muži, veteráni. Poznávám známé tváře všech kategorií.

V tom shonu, ani nestihnu pořádné rozcvičení, několika důraznými 5 cm vysokými výskoky zjistím, že raději více ne, stejně by mi ubývaly síly, které by potom na trati chyběly. Řádné rozhýbání nahradila koňská mast, plechovka redbullu a brufen do kapsy – pro případ. Odebírám místní koze Růžence své startovní číslo 21.

A už je tady start. Nevím čím to je, ale soupeři jsou rok od roku rychlejší. Samozřejmě pálím také. Vedle sedačkové lanovky je plno diváků, také domácích. To si nedovolím vypustit, jsem přece borec. U Hofmanu mám téměř všechny závodníky pěkně před sebou, alespoň si mohu pěkně rozmyslet taktiku. Špičku závodu nedohlédnu, ani mě nezajímá. Vedle Diany k Ambrožovu pramenu ještě síly jsou, i když počínající artróza mi nedovolí rozvinout mé schopnosti naplno. Pohybuji se sice v zadní části konvoje, ale stále v té hlavní.

Přichází na řadu šikmý výběh před Möhwaldovou boudou, a to je první prubířský kámen. Přední stehenní svalstvo, pokud ještě nějaké mám, se ptá: Karle, copak, copak, myslíš, že ty tři týdny stačily? Neodpovím si, nemohu, lapu po dechu. Konečně se kopec láme, a sbíhám vedle již zmíněné Möhwaldky nad Malinou směrem k Herlíkovické sedačkové lanovce. Další zkouška odolnosti. Krátký výběh pod lany se sedačkami, to už i dech se změnil z pravidelného frekvenčního vzdechu na nespecifikovatelné přerývané vzdychání a chrčení. Končícím dobrým pocitem z běhu byly vlnící se půlky poslední z dámské kavalerie, která se závodu zúčastnila. Posléze i tato radost vzala za své. Zadnice i s dámou zmizela v dáli.

Mírně zvlněná cesta před posledním výběhem na „město“ (prostranství na běžeckých tratích), nad chatu Báru je nekonečná. Hlásí se… no copak asi, prostata to snad ještě není. Že by důsledek špatného, nebo nadměrného pitného režimu, nebo včerejšího posezení? Nedá se nic dělat, nikde nikdo, tedy honem, honem. Měchýř je osvobozen a hurá dále. No dále, síly ubývají velmi, velmi rychle. Člověk běží osamocen, vpředu prázdno, vzadu nikdo nedotírá, běh se střídá s chůzí, mysl uvadá a upíná se k cíli a k tomu ještě ten „blbej“ poslední nekonečný kopec na již zmíněné Město. Pot oslepuje oči, spojivky se brání soli, tlak nevím kde je, asi někde v krku. Navrch ještě nadělení. Toaletní papír na stromech neroste, jaro ještě traviny neoživilo, jehličí je jako struhadlo, listí vysoko. Není zbytí, borůvčí je první na řadě. Císař pán také musel. No v půli posledního výběhu vítaný, byť krátký odpočinek. (Vždy je důležité na každé věci najít něco pozitivního.)

Zemdlen se posouvám vpřed, ale co to? V dáli vidím směs barev – oblečení. Že by fanoušci, dokonce snad místní? Svaly napínám jako tětivy, mobilizuji poslední, opravdu, opravdu poslední sil. Ať vidí borce. No ale! Jako mladej Janek, a asi i slepej. Žlutá a oranžová zapomenutá fangle, a kvůli tomu jsem si přivodil málem trefení. No obdiv nebude, ani sláva. Alespoň mě to vytáhlo na vršek. Ještě placka k hotelu Žalý a potom už tradá z kopce. K cíli. V tom jsem opravdu dobrý. Jenom si musím dát pozor, aby tělo nepředběhlo nohy. Poslední rovinka od naší školy k Barce. Dostavuje se hromná úleva, mám to za sebou.

No a jak jsem dopadl? Ve své kategorii pátý. Dobrý ne? Z pěti. A víte, proč poběžím příště? No přece ego… vážení.

Zdraví Karel

POZDRAV Z PRAHY…

I letos jsme s nadšením přivítali pozvání do Prahy od pana Moučky a vydali jsme se v terénu ověřit naše vědomosti získané ve školních lavicích v hodinách vlastivědy. Přivítala nás rozkvetlá Praha, jejíž krásy umocňovala sluncem projasněná modrá obloha.

Pan Moučka nás čekal na Černém Mostě u stanice metra a doprovázel nás do školy v Ječné ulici, kde jsme jako každý rok obsadili útulné pokojíčky, které se staly naším útočištěm na několik dnů. Program jsme měli vskutku bohatý a každý večer jsme se divili, co se dá za jeden den vidět, prozkoumat, navštívit a ujít. Kde jsme se během této krátké doby ocitli, po jakém mostě jsme se prošli, kolik zajímavostí jsme si prohlédli, se podívejte na webových stránkách školy, kam jsme se snažili rodičům každý večer napsat pár informací o tom, jak je nám v Praze blaze. /www.zsbenecko.cz/

Pane Moučko, děkujeme za pozvání a za Vaší péči o naše malé cestovatele a průzkumníky. Již dnes se těšíme na další výlet do Prahy a další zkoumání míst, kam bychom se možná nikdy nedostali.

A kam vedly naše cesty letos: Slavín, Vyšehrad, Pražský hrad, Národní muzeum, Žofín, prošli jsme 4 mosty – Jiráskův, Mánesův, Českých legií a Karlův, Tančící dům, Staroměstské náměstí s orlojem, Václavské náměstí, planetárium, Stromovku, muzeum J. A. Komenského, muzeum Policie, Havelský trh, pluli jsme po Vltavě lodí a sledovali funkci zdymadla, cestovali metrem.

Mgr. Alena Šírová

SPOLEČNÝ VÝLET NAŠICH ŠKOL

S blížícím se koncem školního roku jsou neodmyslitelně spojeny výlety. Letos jsme se vydali objevovat další krásná místa naší země. Hlavním cílem bylo nezabloudit a neztroskotat.

První zastávka byla Loučeň. Zahrady barokního zámku nabízejí 10 bludišť a labyrintů. Jedná se o evropský unikát. Bloudit se dá mezi keři, kameny, lany, palisádami nebo písmeny.

Nikdo nezabloudil, a proto jsme pokračovali do Poděbrad. Projížďka na parníku po Labi krásně zpříjemnila výletové, slunečné odpoledne. Hodinovou plavbu k soutoku Labe a Cidliny ještě oživilo zdymadlo. To tady na horách tak často nezažijeme.

Socha krále Jiřího nás přilákala až na rušné náměstí. Kdo by odolal v parném dni několika stánkům se zmrzlinou? Sladká tečka na konec, to musí být.

Když plánujeme výlet, vždycky si říkáme: „Hlavně aby nepršelo, nikomu se nic nestalo a v pořádku jsme se vrátili.“ To se nám podařilo. Zásluhu na tom mají fajn děti a spolehlivý pan řidič pan Zelinka.

Mgr. Marie Šírová

další fotografie na zadní straně obálky

OHLÉDNUTÍ ZA ZIMNÍ SPORTOVNÍ SEZÓNOU

Hančův sportovní klub z pověření KSL Libereckého kraje uspořádal dva závody v klasickém lyžování žactva. 14. 1. 2017 se konal na našich běžeckých tratích „2. Pohárový závod Libereckého kraje“ a současně Veřejný závod. Poměřit své síly přijelo téměř 400 závodníků, kteří závodili klasicky na tratích 500 m až 4 km.

Na závěr zimní lyžařské sezóny jsme 11. 3. 2017 uspořádali závod volnou technikou s účastí téměř 250 lyžařů. Zároveň se na Benecku konalo vyhlášení výsledků celého krajského přeboru – tj. vyhlášení „Poháru Libereckého kraje“. Do výsledků se z pěti závodů započítávaly čtyři nejlepší. Sněhu bylo v letošním roce dostatek, takže se závodilo v Jablonci n. N., na Benecku, v Josefově Dole, ve Studenci a v Bedřichově. Výborných výsledků dosáhl Venda Holubec, který při každém závodě stál na stupních vítězů. Bohužel, jeho kategorie ještě nepatřila do „Poháru“. V celkovém umístění si nejlépe z našich dětí vedl David Fantík, který obsadil 3. místo! Do desítky v kraji se také vešla děvčata Linda Buštová – 6. místo a Denisa Brožková – 7. místo. Gratulujeme! Gratulujeme také Aničce Holmanové, Matyasovi Diaz, Fandovi Holubcovi a Terce Houdové. Výborně si vedl také náš „odchovanec-dorostenec“ Tomáš Holman – nyní startující za Jilemnici. Obsadil celkové 5. místo v ČP! Výborně! V kategorii dospělých startovali za HSK Benecko Matěj Kubina a Karel Janata. Oba dosáhli vynikajících výsledků zejména v dálkových bězích. Přejeme všem našim závodníkům hodně dalších výborných výsledků!

Děkujeme všem, kteří pomohli uspořádat zimní závody, děkujeme rodičům a dětem. Ať se daří!

Eva Šírová

Pozvání

ku

38. SJEZDU

„Podkrkonošské župní hasičské jednoty",

který konati se bude v neděli 24. července 1927

v Benecku.

I.

Oslava župního sjezdu.

Dopoledne:

1. Od 7 do 8 hod.: Vítání přibylých spolků.
2. V 8 hodin: Seřadění na shromáždišti a uvítání zástupcem obce a sboru.
3. Slavnostní řeč. Prosloví př. Ant. Klimenta, starosta župy.
4. Průvod obcí.
5. Cvičení místního sboru: a) školové se stříkačkou, b) požární, c) samaritské.
6. V 10 hodin: Schůze župního výboru (ve škole.)

Odpoledne:

7. KONCERT. Vstupné 3 Kč.
8. O 3. hod.: Prostná cvičení se sekyrkami a se žebříky.

Večer:

9. VĚNEČEK v místnosti př. Aug. Kubáta. Vstupné 5 Kč vč. zem. dávky.

II.

Schůze župního výboru.

(V 10 hodin dopoledne ve školní budově.)

Pořad:

1. Odevzdání plných moci a zahájení.
2. Čtení zápisu o poslední schůzi.
3. Zpráva posuzovatelů o předchozím veřejném cvičení.
4. Zprávy činovníků.
5. Zpráva o složené dani na Hasičský dům.
6. Žádost sboru Dol. Štěpanice o povolení k pořádání slavnosti.
7. Pořádání hasič. slavností v župě.
8. Volné návrhy.

Do schůze vyšle každý sbor jednoho člena župního výboru.

Za výbor Sboru dobrovolných hasičů v Benecku:

Bohumil Jerie, starosta. Ludvík Fajstavr, velitel. Josef Erlebach, jednatel.

Za výbor „Podkrkonošské župní hasičské jednoty":

Ant. Klimenta, starosta. Bohumil Hylmar, jednatel.

Vzpomínka stará devadesát let

Kolotoč, kolotoč jede!

Josef Šír

Toto zvolání působilo na děti před rozestavěnou houpačkou jako elektrická jiskra. Mžikem se hnaly všecky jako splašené stádo oveček po silnici dolů kolotoči naproti.

Jára Mikšů vzal svého dvouletého bratříčka Vénu na záda, a uháněl za ostatními, div z klučíka dušičku nevyklepal.

S jásotem pozdravily děti těžce naložený, z něhož po obou stranách vyčnívaly hlavy dřevěných ořů.

„Hatú, hatú!" volal Véna na Járových zádech, ukazuje vyjeveně na nevídanou vzácnost.

„Aha, to koukáš!" odpovídal mu Jára, kráčeje s úsměvem vedle vozu, a pohladiv černého, nalakovaného koníčka po světlé hřívě, dodal zálibně: „Tenhle je můj, na něm vždycky jezdím. Viď, rapíčku? Že se zas svezem?" Koník neříkal nic, jen koukal velkýma očima, jako by rozuměl, ale Járovi se zdálo, že i hlavou potřásá.

Jára sic nemíval o pouti mnoho peněz, a letos obzvláště bude bez krejcaru, protože matka včera, pokládajíc uzlíček s americkou moukou na stůj, řekla určitě a bez nadsázky: „A teď nemáme ani halíř!"

Otec byl válečný invalida, ale jeho podpora kdesi vázla, a měli jen podporu nezaměstnanosti. Potom matka po svém zvyku pronesla ještě své nářky, že není možné pro drahotu nic na děti koupit, maso že taky nebudou mít, když je kilo vepřového za 40 korun, a jiné a jiné. Vyčítala také, jak to tak přijde, že jeden nezkusil za války nic – jako ku příkladi jejich hospodář, chalupník Břeský, a ještě nakeťasoval nejmíň 50 tisíc – kdežto druhý musí všecky trampoty a všecku bídu vypít až do dna.

Ale tomu všemu Jára již přivykl, a nebral si to tuze k srdci. Jeho ideálem teď bylo, aby se povozil na koníčku, a k tomu si bude vědět i bez peněz rady. Nabídne se jako loni i předloni, že bude kolotoč tlačit, a za tři kousky šlapání se vždycky jednou sveze. Jeho tajná touha, aby se mohl někdy i bez šlapání povozit dosyta, zůstala, ovšem na míle vzdálena, ale lepší něco než nic.

Děti okukovaly kolem houpačky a kolotoče až do večera. Bylo jim zima, foukal studený vítr – lidé prorokovali, že se bude sypat sníh – a zvláště Jára byl celý promodralý, neboť svlékl ze sebe kabátek, a obalil jím Vénovy nožky, a přece tu

otálel skoro nejposlednější. Věděl, že stejně již matčině domluvě nebo nějaké buště neujde – tatínek byl teď po vojně veliký dobrák – a soudil, že to bude už při jedné výplatě, přijde-li v sedm nebo v osm, když měl nakázáno, aby přišel v šest a rozsekal i srovnal ještě do večera hromádku roští pod oknem. A školní úlohu „O sázení lípy svobody" si napíše ještě po večeři.

Konečně Véna začal vrzat „Momů, momů!" a tu se teprve Jára odhodlal s těžkým srdcem k návratu. Zašel ještě k řadě koní, opřených o vůz, dal svému oři dobrou noc, a lupikoval domů. Se strachem otvíral dveře u světničky, ale dopadlo to dobře.

Byl u nich vousatý strýc Vavřina, hajný, se synem Bedřichem, co je u dráhy, a matka soud i trest poodložila. Mrkla sice po hodinách a Járových zarudlých lýtkách, ale spokojila se, když se přesvědčila, že má Véna nožičky teplé.

Jára se přivítal s hosty, a hned se klidil ke kamnům, aby se před matkou, jak říkávala, tuze „neprocestýroval". Zde si sedl na lavici, opřel se zády o zeď, nohy dal nahoru a kolena přitáhl až k bradě. Měl chuť na něco teplého do žaludku, protože ho bolelo ve břichu; zvětřil také, že se vaří brambory a kyselo, jenže věděl předem, že se nebude asi večeřet, dokud hosté neodejdou. Zatím poslouchal, o čem dospělí hovoří, myšlenky mu však utíkaly také ke kolotoči a k houpačce. Pak přešla řeč na zákopy, na bitvy, na koně i na drahotu, a Jára při tom u kamen šťastně usnul.

Zdálo se mu, že tlačí kolotoč, ale že nemůže nohama hýbat. Pak zas seděl na svém rapovi, a kolotoč letěl jako vítr. Najednou pod ním kůň ožil, zastříhal ušima, zafrkal, a už uháněl přes louku k silnici a silnici dál a dál přes celou ves až k mostu, do kopce ke kříži a pak skrze les k Jilemnici. Když však vyjeli z lesa, nebyla před ním Jilemnice, nýbrž jakési bojiště, zrovna jako na pohlednici, kterou Jára vyměnil od kamaráda za 5 kuliček.

A Jára najednou ucítil v ruce svůj revolver, který si nedávno ukutil z kousku křivého dřeva a staré plechové trubky a po svém boku dřevěnou šavli, a bojoval též, volaje „Hurá, hurá! Nebojte se! Žeňte je, legionáři!"

Potom to bylo hned zas jako doma na vsi, a hoši si hráli na vojáky. Nepřátelé stáli dole na silnici, on na koni se svými nahoře na mezi, a házeli po sobě jílové kuličky. Járu na koníčku již všechno bolelo, chtěl se však vyznamenat a pobídl jej patama ke skoku. Ze všech hrdel přátel i nepřátel zaburácel jásot obdivu, jak se kůň s jezdcem přenesl jedním skokem přes hlavy všech přes silnici až za potok. Nepřátelé se ochotně vzdali, a dali se odvést do zajetí do kouta za hasičárnu. A zas to nebyla hasičárna, ale škola, a Jára jel na koníčku nahoru. Pan učitel otevřel obě půly dveří, aby mohl vjet až do třídy. Byly tu v lavicích i v uličkách mezi lavicemi namačkány děti z celé školy, jako když 7. března oslavovaly Masarykovy narozeniny. Všecky děti se na něj usmívaly a něco si šeptaly.

Pan učitel přistoupil ke katedře a pravil: Vstaňte! Doufám, že po jeho vzoru všichni zasvětíte všechny své síly ku blahu národa, a že budete žíti mravně, smý-

šleti pravdivě a jednati řádně, jak se na poctivé Čechy sluší a patří. Vštipte si v paměť heslo našeho prvního presidenta: Vzdělání a práce! Pak bude naše vlast utěšeně vzkvétat jako rozkošná zahrada. Boje nyní na věky ustanou, nikdy více nebude se již používat zbraní jedněch proti druhým a národové budou jen závodit v osvětě a pilnosti. Pracovití, mírní a uvědomělí lidé budou od nynějška našimi legionáři, a proto se, děti, již od nynějška připravujte! Každá hromádka roští, kterou matce nasekáte a srovnáte, každá školní hodina i úloha je krůčkem na našem novém a veselém polním tažení!" Pan učitel při těch slovech hleděl upřeně na Járu, a tento cítil, jak se mu krev hrne do obličeje, ale byl od sedění na koni již tak otlačen, že si myslil, že spadne, ale zaťal zuby, aby se před dětmi prokázal jako hrdina.

Pan učitel se usmál a řekl: „A musím vám všem oznámit ještě jednu příjemnou zprávu. Amerika nám poslala zadarmo takové množství mouky, masa, tuků, zavařenin, kůže i látek, že to již nemáme kam dát. Budeme rádi, když si při rozchodu naberete každý, co unesete. Je to všechno složeno v protější třídě, na půdě a ve sklepě." Děti tleskaly rukama a libovaly si: „To budeme mít veselou pout!" Některé také hrozily žertem Járovi: „Ty darebáku! Ty toho uvezeš na koníčku nejvíc, maminka tě pochválí!"

Potom se zpívaly písně „Na Tatrou sa blýská", „Hej Slované" a „Kde domov můj?"

Tato poslední píseň byla však přerušena výkřikem maminky: „No tak – hybaj dolů! A večeřet! – To teď bude s tím kolotočem! Abyste se tam odstěhovali! Roští's nerozsekal, a možná, že ani úlohu nemáš! Nemysli si, že kvůli tobě spálíme poslední krapet petrolky! No dobře! Ráno v půl šesté tě vzbudím, a nahradíš, cos tam pročuměl!"

Jára se probudil a rozhlížel se udiveně kolem. Skutečnost mu splývala se snem v šedivou mlhu. Nemohl pochopit, jak se koníček proměnil najednou v tvrdou lavici. Protíral si oči a lezl pomalu dolů. Hosté byli pryč, a večeře byla na stole. Véna již jedl plnými ústy. Jára chtěl jít také ke stolu, ale nemohl se napřímit.

„Aha, přebrnělo tě tělo", politoval jej otec. „Nono, to tě přejde! Teď se najez, a potom se na slamníku narovnáš." Na to ukázal na červenobílou dvoukorunu na stole a dodal: „Koukej se, co vám tu nechal bratranec na pout! Ale ne abyste to všecko projezdili! Jednou, dvakrát se svezte – a dost!"

Jára přikývl na souhlas a jistě si myslil: „Já jsem se dnes popovez' víc než dost."

Ze 4. svazku Sebraných spisů Josefa Šíra „V horské škole" povídka „Sen", zkrácena.

VELKÉ OČI

Vladimíra Juránková

„Já půjdu a Goliáše zabiju," prohlásil David
Všichni překvapením zmlkli a pohlédli na mladého muže. David byl chytrý, hbitý a dovedl dobře střílet z luku, avšak rváč nebyl. Pásl otcovy ovce, bojů s Filištínci se pro své mládí dosud neúčastnil. Bitka a prolévání krve se mu příčily, měl rád klid a mír. A teď najednou…

Pak začali mluvit jeden přes druhého. Někteří ho hlasitě chválili, rádi, že po nich nikdo nechce, aby šli bojovat oni. Jiní již před tím kalili vodu a šeptali si mezi sebou, že David chce udělat dojem, ale stejně nikam nepůjde. Jeho přátelé mu to upřímně rozmlouvali, neboť byli přesvědčeni, že jde do jisté záhuby.

„Rozmysli si to," říkali mu, „slyšel jsi přece, že Goliáš je vyšší než věž kostela, silnější než smečka lvů, jeho hlas že zní jako bouře, a kdo mu pohlédne do očí, ztuhne hrůzou a nemůže se ani pohnout. Goliáš ho pak zabije jako králíka." A někteří už zas měli strach: „Ty ho rozzlobíš a on se pak bude mstít nám a přijde s vojskem rozbořit naše město."

Nikdo však nepronesl to, v co David v hloubi duše doufal: že někdo z těch statečnějších se k němu přidá, aby aspoň nebyl tak docela sám. Tohle ovšem nikoho ani nenapadlo. David se tedy otočil a šel domů, aby se na svůj úkol připravil. Na cestu se pak vydal časně ráno a jen nalehko. Kromě luku a několika šípů nenesl nic a cesta mu rychle ubíhala. Ne že by se vůbec nebál, věděl jen, že to prostě musí udělat.

Včera byl sám překvapen svým náhlým rozhodnutím. Jen malý okamžik předtím jej to ani nenapadlo. Když však poslouchal všechny ty stížnosti a nářky, kolik domů Filištínští pobořili a kolik nevinných lidí pobili, když viděl strach a váhavost všech, kteří to raději snášeli, než by spojenými silami sami zabili Goliáše, bez něhož by síla Filištínských byla zlomena, pocítil, že je to prostě jeho povinnost zbavit Izraelce děsu.

David věděl, že Goliáš s vojsky dlí v lese, tam za těmi borovicemi. Zastavil se a zavolal: „Goliáši, pojď ven!" Zlobilo ho, že se mu trochu zachvěl hlas, vzkřikl tedy znovu, tentokrát již pevně" „Goliáši, čekám na tebe!" A Goliáš tam náhle byl, na kopci proti lesu, a byl vyšší než borovice a chechtal se hlasem, který zněl jako bouře: „Tak pojď, ty prcku, já si tě podám." David na něj pohlédl a z Goliášových očí šlehala krutost a posměch a zloba a David ztuhl a nemohl se hrůzou hnout.

„Strach má velké oči!"

Kdo to tu promluvil? David se rychle ohlédl, jen na vteřinu, věděl, že nesmí spustit z Goliáše zrak. Věděl, že se nesmí otočit, že se nesmí dát na útěk, že mu nesmí ukázat záda. Avšak kromě nich dvou nebyl nikde nikdo,

filištínská vojska se neukazovala, ten hlas jako by vycházel ze země. Ať už to byl, kdo chtěl, Davida to vzpružilo. Ta ochromující hrůza z něho spadla, pohnul se a šel obrovi vstříc. A divná věc: jak se k němu blížil, obr se zmenšoval. Teď už nebyl jako věž, ani jako borovice. Jen asi tak dvakrát větší než David. Jeho nepříjemný skřípavý smích probouzel ozvěnu, ale nezněl jako bouře. A jeho zlé černé oči – nu co, byly to prostě zlé černé oči.

Goliáš sestupoval k Davidovi, byl silný a hrozivý a v ruce měl ohromnou sekyru. Teď už byli od sebe jen několik metrů a Davida se zmocnil úžas: to se mu jen zdálo, že je to obr, vždyť to je jen velký člověk, tak kolem dvou metrů má, to ano, a jistě váží hodně přes metrák, ale obr? Davidovy smysly už byly zase bystré a reakce rychlé. V mžiku si uvědomil, že nesmí nechat dojít Goliáše až k sobě, to proti němu nemá žádnou šanci. Rychle zvedl luk, přiložil šíp, natáhl tětivu, zamířil a spustil co nejprudčeji, aby šíp letěl velkou silou. Goliáš, který byl zvyklý na bojácné Izraelce, ani nepomyslel na únik – prostě ho vůbec nenapadlo, že by si na něho někdo troufl. Šíp zasvištěl vzduchem, trefil obra do oka a pronikl do mozku. Goliáš strašně zařval a padl jako podťatý.

David tu stál, překvapený, ba trochu zahanbený, že to bylo tak snadné. Přistoupil k padlému velikánovi, chtěl jej uložit do blízkého dolíku, ale nemohl s těžkým tělem pohnout. Obrátil se tedy a sestupoval z kopce zpět k městu. Ještě se několikrát ohlédl a jak se vzdaloval, začala ho opět přepadat pochybnost: byl Goliáš opravdu jen obrovský člověk? Skutečně nesahal až po vršky borovic? Neměl bouřlivý hlas a uhrančivý pohled?

„Nejen strach, i pýcha má velké oči,“
ozval se zas ten hlas, a tentokrát v něm zazněl výsměch. David se zastyděl. Ne, nebude lhát. Hlas má pravdu. Ať se Izraelci přesvědčí, čeho se báli, a jemu ať se třeba smějí. Vrátil se do města a oslovil unaveně první, které potkal: „Goliáš je mrtev, měli byste ho jít pohřbít, já jsem na to neměl sílu.“ Ale Izraelcům se nechtělo. Co když to není pravda? Co když je Filištínci přepadnou? Nebo co když obr ožije? Není nebezpečné ho jít pohřbít? Jen několik nejodvážnějších se k tomu odhodlalo. Avšak filištínská vojska se rozprchla a obrovo tělo zde zůstalo opuštěné. Teď stojí Izraelci nad mrtvým tělem užaslí. Tohle je ta příšera, která je tolik roků terorizovala?

„Až tohle řekneme Izraelcům,“ začal jeden z nich, ale druhý ho rychle přerušil: „Ať tě to ani nenapadne! Víš, jak věčná ostuda by to byla pro naše město? Teď Goliáše pohřbíme tam do toho dolíku, tělo zasypeme a nad jeho hrobem si budeme přísahat, že nikdo z nás do smrti neprozradí, co jsme tu našli.”

Mezitím již celý Izrael věděl, že David zabil příšerného obra, vůdce Filištínských. David se jim sice pokoušel vysvětlit, že to tak docela nebylo, ale nikdo ho neposlouchal. A co teprve, když se vrátili dobrovolní hrobníci a vyprávěli, jak obrovské bylo Goliášovo tělo, jak velká jeho hlava a jak pří-

šerná jeho tvář, zuby jako kančí kly, oči jako granátová jablka…

David už nic neříkal. Co by proti těm pověstem zmohl? A koneckonců, nevydal se statečně na obra, i když ještě netušil, že to je jen velký člověk? Všichni, kdo Goliáše dřív spatřili, viděli přece to, co v prvním okamžiku David: obra vyššího než borovice. To strach měl velké oči.

Povídka z knihy „Tak to v Bibli není", vydané v MC nakladatelství, Brno 1994

Vzpomínka na Jana Kubáta

Verši Jana Kubáta z jeho básnické sbírky „Když se šeří nad Šeřínem" vzpomeňme na jejich tvůrce.

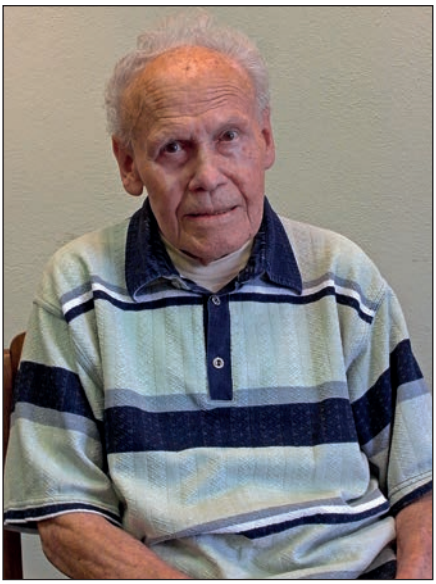

Jan Kubát, lhotecký rodák a poslední z pěti vnuků zakladatele Alfonsky, zemřel ve věku osmdesáti osmi let 18. května 2017 v Jilemnici. Rád se vracel nejen ve verších do svého rodiště.

Čest jeho památce!

Když se šeří nad Šeřínem
když se šeří nad Žalým
z obrazovky mého snění
sněží půvab horských zim

A když svítá nad Beneckem
když si slunce ladí žár
obrazovka mého snění
kreslí duhu horských jar

Když se slunce dívá z výšky
na plazivou hadí kleť
obrazovku mého snění
chladí vánek horských lét

Když pak jeseň přebarvuje
na Hraběnce listy bříz
na podzimní obrazovce
vzpomínám jak bylo kdys

Přece jednou budu muset
ty toulavé boty zout
to až štěpanický hřbitov
ukončí mou horskou pouť

Pak se zšeří nad životem
nezšeří se nad Šeřínem
až tam za hřbitovním plotem
budu spát i se svým rýmem…

SOUŽITÍ ČECHŮ A NĚMCŮ V MINULOSTI

VRCHLABSKÁ MENŠINA A ČESKÉ ŠKOLSTVÍ

Miloš Gerstner st.

Slyší-li člověk dnešní mladé generace slovo menšina, má o něm celkem jednoduchou matematickou představu. Obyčejně je to pro něho slovo neutrální, bez citového zabarvení. Jinak je však chápou ti, kdo žili v jiskřišti mezi existující většinou a menšinou. Ze strany většiny byla menšina chápána jako nevítaný živel, kterým je možno až pohrdat, ale který přesto může vážně komplikovat záměry vládnoucích sil. Proto bylo nutné menšinu potírat všemi prostředky, z nichž pak nejúčinnějším nástrojem byla škola.

Byly doby, kdy vrchlabská škola byla jakousi nadnárodní institucí, sloužící jen potřebě rozvíjející se výroby mladého města a samozřejmě i církví. Už roku 1540 zde byl učitel, roku 1699 samostatná školní budova – stávala uprostřed dnešní jízdní dráhy mezi kostelem a papírnictvím. Roku 1795 do ní bylo zapsáno tři sta jedenáct žáků, dva učitelé vyučující podle tereziánského řádu triviu – čtení, psaní, počítání. Pozdější farní škola už měla čtyři třídy. Jejím žákem byl šedesátá léta devatenáctého století i K. V. Rais a podle jeho vzpomínek všichni její učitelé uměli dobře česky. Mnozí z nich byli jistě i českého původu, jak o tom svědčí jejich jména: Zábranský, Kokošková, Hájková, Kablíková, Šikula, Hamáček, Halířová a další.

V druhé polovině předminulého století vyrostly ve Vrchlabí velké průmyslové závody. Jen textilky zaměstnávaly přes tři tisíce pět set dělníků. Dále zde byly velké řemeslnické dílny, cihelny, a vápenka, takže městečko, které mělo necelých šest tisíc obyvatel, nemohlo nasytit potřebu tak velkého počtu pracovních sil. Některé firmy verbovaly nové pracovníky z okolí. Přicházeli lidé z Náchodska, Jičínska, Jilemnicka, dostali práci i byt v dělnických kasárnách. Goldschmiedovy kasárny na Letné měly padesát šest bytů, samozřejmě o jedné místnosti, velký počet bytů měly i kasárny Jeriovy, Rotterovy, Winternitzovy a dalších podnikatelů. Šlo o dobře promyšlený manévr fabrikantů: příliv českých zaměstnanců měl vyvolat nacionální rozpory a tím roztříštit jednotu dělnické třídy. Navíc se pak počítalo s tím, že noví zaměstnanci, zbavení českého zázemí, budou povolnější a dají se poněmčit. Mezi dělníky však k národnostním rozporům nedošlo. Večer sedávali na dvorcích kasáren, besedovali česky i německy, hráli na harmoniku, zpívali. Nepodléhali tlaku zaměstnavatelů, český dělník zůstal

Čechem. Jen zbohatlíci přešli do druhého tábora. Byl to například Wilibald Jerie, původně Čech z Mrklova, obchodníček lněným zbožím, později bohatý vrchlabský průmyslník, ale všechna čest na Mrklov nezapomínal. Nebo Ing. Petera, sedlář z Pecky, pak majitel továrny na kočáry a automobily. Potvrdili starou zkušenost, že poturčenec horší Turka.

Vážnou starost rodičům však působily jejich děti. Němečtí učitelé se činili. Po dobrém i po zlém české děti převychovávali, spílali jim za každé české slovo, němečtí spolužáci je ponižovali, nadávali jim „pímáků". Přirozenou reakcí na germanizační tlaky bylo ustavení obranných spolků, Národní jednoty severočeské, Národní jednoty pošumavské a Ústřední matice školské.

V Trutnově byla založena česká škola už v roku 1882. Také ve Vrchlabí volala česká menšina po své škole, ale narážela na silný odpor městské rady, v níž byl šedou eminencí nacionalista děkan Weber. O bojích za zřízení české školy píše v I. ročníku Horských pramenů Josef Panýr, hornobranský rodák, do roku 1903 benecký učitel, zeť spisovatele Josefa Šíra. Uznává zas činnost pátera Hejhala, převora vrchlabského kláštera, kněze jiráskovského ražení a vzpomíná na všechny statečné české menšináře.

Schůzky českých vlastenců se konaly ilegálně v bytě obchodníka s moukou Viléma Luňáka v domě č. p. 141 o trochu výše proti lékárně. Účastníci, většinou dělníci z Vrchlabí a okolí, zde promýšleli, jak uskutečnit dávný sen menšiny, jak otevřít českou školu. Podmínky pro ni byly, vždyť roku 1900 chodilo do vrchlabských německých škol vedle osmi set padesáti osmi německých žáků dvě stě dvacet osm českých dětí. Ale městská rada, posilovaná šovinistickým spolkem Schulvereinem chtěla dokázat, že Vrchlabí je město ryze německé a že v něm není místa pro českou školu. Kupec Luňák na své vlastenectví doplatil existenčně, musel Vrchlabí opustit. V dopise J. Panýrovi si stěžuje, že menšina je unavena marným bojem. Je prý pozdě, pozdě…

Ale nebylo pozdě. Menšina vystoupila z ilegality. Byli to opět dělníci, kdo znovu zaútočil. Organizovali se politicky v sociálně demokratické straně, jediné české straně ve Vrchlabí, roku 1904 založili odbor Národní jednoty severočeské, založili tělocvičnou jednotu. Ústředí NJS zakoupilo dům č. p. 230 a tady se soustředil život menšiny, konaly se přednášky, besedy, nacvičovalo se divadlo. Pro dům se vžil název Národní dům. Šlo ovšem jen o provizorium, skutečná Národní dům se měl stavět později, a to ve velkém stylu. (K tomu však ve válce nedošlo, ani ve dvacátých letech, ale až v letech třicátých už v jiném stylu za vydatné peněžní pomoci továrníka Václavíka z Kruhu, kdy byla společně postavena i sokolovna, tak jak obě budovy znáte před novým mostem k nádraží.) Je dojemné probírat se dnes v archivech jiných odborů NJS, např. v chudičké organizaci v Hořeních Štěpa-

nicích. Každý člen se tu zavazuje, že si týdně odřekne doutník a pivo a ušetřeným penízem že přispěje na stavbu vrchlabského Národního domu.

Roku 1907 podala Ústřední matice školská zemské školní radě žádost otevření matiční školy v domě č. p. 230. Zemská školní rada vyhověla přípisem ze 7. 11. 1907 s podmínkou, že škola bude adaptována podle pokynů okresní školní rady. Byl ustanoven i matiční učitel Tomáš Flaška, který řídil organizační a adaptační práce. Městská rada však dělala vše možné, aby mu jeho činnost ztížila. Ustavičné průtahy a srážky s úřady měly vliv na jeho zdraví. Zemřel 30. dubna 1909, patrně na srdeční infarkt. A zase se čekalo čtyři roky.

Prudký obrat k lepšímu nastal v roce 1913, kdy byl učitelem ve Vrchlabí jmenován Robert Turka. Energický, cílevědomý, statečný bojovník. Říkalo se o něm, že mluví stejným tónem s císařem i kmánem. Nová jednání, nové tahanice, až konečně zemská školní rada dala povolení k otevření školy. Vyučování bylo zahájeno 9. června 1913. Přihlásilo se padesát devět žáků, ale přijato bylo jen třicet osm, ostatní školní rada poslala zpátky do německé školy; nevyhovovala kubatura místnosti. Ale radost dětí byla krátká. 9. července se dostavil do školy městský policajt s nařízením města, že škola musí být úředně uzavřena. Osmatřicet nuzně oděných školáčků, bezmocný učitel a policajt, to byl počátek menšinového školství ve Vrchlabí. K tomu ještě přičtěme zdivočelé německé výrostky, jak kameny vytloukají okna zapečetěné školy a jak bijí vyděšené české žáčky.

Budova první české školy v Horské ulici č. p. 230.

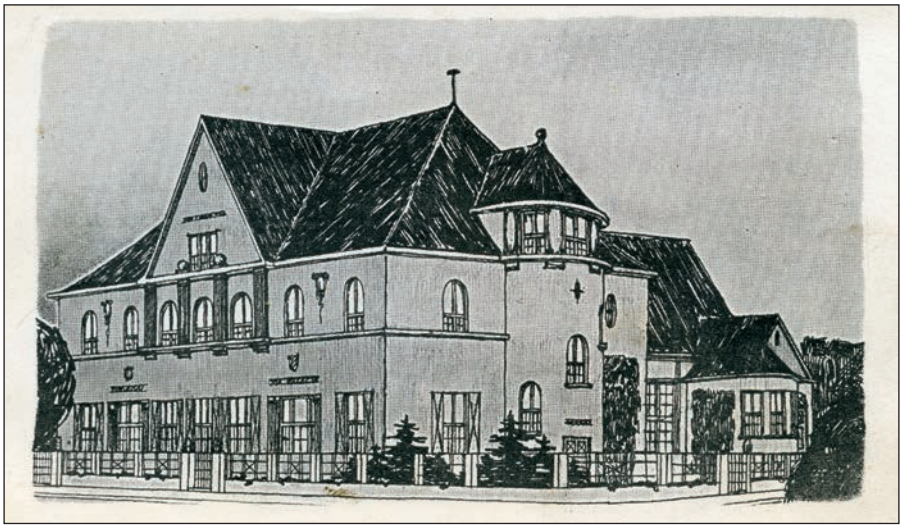

Velkorysý projekt Národního domu ve Vrchlabí

Učitel Turka znovu bojoval. Vydatně mu pomáhal dr. J. Metelka, starosta Ústřední matice školské, významný menšinový pracovník i po osvobození. A tak 29. listopadu 1913 bylo opět zahájeno vyučování. Přijato bylo dalších třicet osm žáků a jmenována další učitelka, Františka Patočková. Dosud žije v povědomí starých hraničářů, ale dnešní generace už těžko pochopí oběť, kterou přinesla české menšině. Celý svůj život prožila ve starostech o děti i jejich rodiče, vyučovala, veřejně pracovala, večer psala nekonečné dopisy začínající oslovením Vaše Blahorodí. Byly to prosby zámožným jedincům i korporacím, aby přispěli na školní pomůcky, na vánoční nadílku dětem, na ošacení chudých hraničářů. O vánoční nadílce bylo poděleno všech sedmdesát šest dětí. Nadílka nebyla tak bohatá, jak byly nadílky ve školách německých, ale přinesla dětem vědomí, že se na ně pamatuje, i když jsou jen „pímáci".

Nejtěžší zkoušky pro menšinu nastaly, když vypukla světová válka. Všichni významní funkcionáři NJS odešli na frontu, starost o menšinu ležela na učitelích. Turka se zasazoval o podporu rodinám, jejichž živitelé museli narukovat, soudil se s úřady, které odmítly matkám žáků české školy jakoukoliv pomoc. Nesmyslný teror ze strany většiny rostl. Továrník Petera si chtěl vysloužit válečný kříž, proto v uniformě rakouského vojáka chodil po českých rodinách a přemlouval matky, aby neposílaly děti do české školy. Některé podlehly – bída byla veliká. Ale přesto počet dětí v české škole vzrůstal, roku 1917 měla už devadesát žáků, nízká kubatura už pánům v obecní radě nevadila, měli jiné starosti s vybíráním válečných

půjček. Vyučovalo se na směny, velké děti dopoledne, malé odpoledne. Učitelka Patočková, učitelova žena Marta Turková, textilní dělnice Pavla Kučerová, žena dělníka Anna Procházková a další ženy šily po večerech dětské košilky, střídaly se při vaření polévek, snažily se vyplnit mezery, které vznikly v rodinách odchodem mužů do války.

Převrat roku 1918 znamenal pro českou menšinu a tím i školu významný obrat. 7. prosince 1918 obsadilo město československé vojsko. Zmařilo tak bláhové naděje německých šovinistů na zřízení německé oblasti Deutschböhmen v Čechách a rozpustilo obecní zastupitelstvo. Byla zřízena správní komise, v níž měl významné postavení učitel Turka. Stal se komisařem Národní rady pro celé severovýchodní Čechy, správy školy se ujal učitel Josef Suchý. (Úloha československé armády – Hraničářského praporu si také zaslouží vzpomenutí).

Podle Metelkova zákona z roku 1919 byla matiční škola přeměněna na zemskou národní školu. Byly to radostné chvíle. 11. června 1919 bylo žactvo převedeno z dosavadní budovy Národního domu do jižního křídla gymnázia. Velký zástup dětí procházející městem byl pro Němce překvapením. Takový počet nečekali. Sto šedesát devět žáků si zasloužilo, aby dostali přiměřené školní zařízení, zvláště, když dosavadní třídy, sloužící německé škole, byly poloprázdné. Ale nenávist mezi oběma tábory opět zesílila. České třídy byly od německých tříd gymnázia odděleny bedněním, rozdělen byl i dvůr, ale přesto docházelo k bitkám mezi žáky. Napaden byl zejména komisař Turka.

Česká škola měla už čtyři třídy, ve školním roce 1920–21 přibyly ještě dvě třídy občanské, později nazývané měšťanské, přibyli další učitelé. Správou obecné a měšťanské školy byl pověřen učitel Antonín Rambousek. Ten si získal mezi žáky i jejich rodiči velkou oblibu zavedením nových výchovných metod. Propagoval výchovu ručními pracemi, sám publikoval metodické a odborné stati pro tento druh školní práce, byl výborným cvičitelem a organizátorem tělesné výchovy.

Učebny v gymnáziu nepostačovaly. Školní rok 1921–22 byl zahájen v novém prostředí, v budově č. p. 616, za minulého režimu Dukla. Všechno zařízení přestěhovali rodiče žáků v několika hodinách. Pamětníci vyprávěli, že nikdy nepoznali radostnějšího zadostiučinění za všechna minulá příkoří, která menšina vytrpěla. Ale obsazení této pěkné budovy bylo i důvodem k další nenávisti v německém táboře. A projevy tohoto vztahu nebyly zanedbatelné, některé akce menšiny muselo chránit i vojsko.

Nově organizovaná škola měla tři třídy obecné a tři měšťanské. Celkem do ní docházelo dvě stě šedesát devět žáků z Vrchlabí a okolí. Jejím novým ředitelem se stal Václav Kuťák. Dovedl školu reprezentovat důstojným vystupováním a získával si úctu i mezi německými spoluobčany. Za jeho pů-

Autor článku ve spodní řadě úplně vlevo, r. 1922

sobení pozvolna opadaly všechny zbytečné emoce z obou stran, škola se stabilizovala. Kuťák byl jako vynikající znalec tajnosnubných rostlin v jistém slova smyslu jakýmsi pokračovatelem lékárnice Kablíkové a Vrchlabí se jeho zásluhou dostalo opět do zájmové oblasti světové botaniky. Dal podnět k založení Klubu českých turistů a tím i k pronikání českého živlu na krkonošské hřebeny.

Škola byla řízena ministerstvem školství a také budova přešla do státní správy. Zkušení starší učitelé se na menšiny nehlásili, většinou sem přicházeli učitelé mladší, svobodní. Ženatí těžko získávali byty, proto je samozřejmé, že při tomto stavu docházelo v učitelském sboru k častým změnám. Z déle působících pedagogů sluší vzpomenout Josefa Mestenhausera, vynikajícího češtináře, hudebníka, organizátora společenského života české menšiny. Nacvičoval se žáky divadelní hry a besídky, jeho zásluhou Vrchlabí žilo českou školou a škola Vrchlabím. Učitelé cizích jazyků by zase získali poznáním metody Bohuslavy Müllerové. Učila francouzštině čtením dětských časopisů, motivovala zájem žáků tak dokonale, že se učili nepovinné francouzštině pečlivěji než kterémukoliv předmětu povinnému. Velmi dobrými pedagogy byl Josef Hůlek, matematik a fyzik, jeho manželka, učitelka domácích nauk, a František Martínek, češtinář a historik.

Martínek převzal v roce 1935 řízení školy. Byl to dobrý učitel, horlivý veřejný pracovník a zkušený organizátor, přišel však do zlých časů. Hitlerův nástup a rozbíječské činnosti Henleinovy strany znova rozvířily nenávistné projevy německé části obyvatelstva. A protože škola byla přední výspou

češství, směřovaly útoky henleinovců především proti ní. Propouštění z práce a zastrašování rodičů, halasné pochody městem po vzoru SA, to vše působilo depresivně na českou menšinu. Některé rodiny se odstěhovaly; nebyla pro ně práce. A pak přišel Mnichov.

František Martínek o tom do školní kroniky zapsal:

„Vrchlabí mělo být obsazeno 8. října. Vrchlabští Češi prožívali nejkrutější chvíle. Nastalo hromadné stěhování všemi prostředky za posměšků a provokací německé omladiny… Do dne okupace z 1 200 Čechů zbývalo tu asi 280. Mnohaletá práce za upevnění českého života byla obrácena vniveč

…Ve škole se vyučovalo do pátku 7. října. Vrchlabských dětí stále ubývalo, jen žáci z Kalné, Valteřic a Mrklova chodili pravidelně. V pátek 7. října svolal ředitel žáky a oznámil jim, že následujícího dne bude Vrchlabí obsazeno německým vojskem. Žactvo vypuklo v zoufalý pláč. Hrozné okamžiky, při nichž pukalo srdce dětem, učitelům i rodičům, kteří také přišli do školy, jistě nevymizí nikomu z nich z paměti. Po zapění hymny se žactvo rozešlo.“

Po půlstoletém boji byla tehdy česká menšina v horší situaci, než když začínala svůj nerovný boj. To všechno je dnes už vzpomínka. Ale vzpomínka varující.

pokračování

Horské cesty

Miroslav Kubát

Jilemnický odbor Klubu českých turistů vstupoval do druhého roku své spolkové činnosti. Je rok 1890 a jeho hlavním úkolem je zahájení stavby významné turistické cesty z Jilemnice přes Žalý – Tři kopce až na hřebeny Krkonoš.

To poslední třicetiletí devatenáctého století bylo ve znamení výstavby horských cest. Harrachovský velkostatek zahájil roku 1870 najednou několik akcí. Nové cesty měly sloužit hlavně potřebám velkostatku pro lepší využívání lesního bohatství Krkonoš. Velkostatek však postupně uvolnil i další tzv. uzavřené území pro turistický ruch. Bylo vybudováno několik cest v nejkrásnějších horských partiích. Především cesta do Špindlerova Mlýna k Labské boudě. V době zahájení stavby byla Labská bouda doslova chatrčí na spadnutí. Střechu měla pokrytou kůrami z kůry a zatíženou kameny, aby je vítr neshodil. Tak ji koupil od Schiera hrabě Harrach a do dvou let ji celou zrestauroval. Současně nařídil práce na cestě od Labské boudy okolo pramenu Labe až do mumlavského údolí a dále do Harrachova. Další nová cesta byla vyměřena od Rezku ke Dvoračkám a ještě dále přes Kotel

kolem vodopádu Pančice k Labské boudě. Ale i na jihozápadním podhůří vznikaly nové cesty. Od Studenova přes Čerťák do jizerského dolu, další od Rýžoviště ke Dvoračkám a z Vítkovic do Míseček. Ta poslední měla sloužit pro dopravu dříví pro štěpanickou pilu, současně ji však začali využívat i bohatší turisté. Z Jilemnice se po ní pohodlně dostali s kočárem až téměř k samému úpatí Kotle.

Zmiňuji se jen o několika cestách budovaných v západní části hor velikým nákladem a obrovskou námahou pracovníků, kteří měli k dispozici jen nejprimitivnější nářadí. Cesta Labským dolem byla dokončena až v roce 1879. Aby se vysoké náklady aspoň trochu zaplatily, vybíralo se tu cestné, mýto – za jednu osobu dva krejcary.

Vraťme se však k jilemnickému odboru KČT. Je červenec 1890 a na Rovince mezi Žalým a Šeřínem nastupuje dvanáct mužů se sochory, krumpáči a lopatami. Úkol je jasný: Úsek cesty z Rovinky – tehdy se tu říkalo Sandplan – až na vrchol Šeřína. Šířka cesty půl až jeden metr, podle podmínek svahu.

Červenec uběhl a úsek byl hotov. Pokladník odboru KČT vyplatil na nákladech 358 zlatých, 69 krejcarů. A jednateli Janu Bucharovi nezbylo nic jiného, než znovu psát ponížené supliky o subvence. Především hraběti – je přece také průkopníkem české turistiky a jedním ze zakládajících členů jilemnického odboru KČT. Nu, pak snad něco kápne i od c. k. ministerstva veřejných prací.

Koncem roku 1890 měl jilemnický odbor již 82 členy a plány nových úkolů. Musí to těm vrchlabským Němcům ukázat!

Článek z rubriky Vteřiny staletí – reportáže a obrázky z dějin Krkonoš v Rozvoji 13/3 1965

Vystoupení národního umělce Miloše Kopeckého na Sjezdu českých dramatických umělců v Praze

pokračování z minulého čísla

Nedávno tomu bylo třicet let, co Rudé právo otisklo dne 7. května 1987 pod názvem „Doba vyzývá k opravdovosti" výtah z tohoto diskuzního příspěvku Miloše Kopeckého, avšak velmi kuse a bez těch nejkritičtějších a nejpodstatnějších myšlenek autora. Je dobré a charakteristické porovnat diskuzní vystoupení s tímto chudým a oklešťujícím výtahem. (Co je kurzivou, bylo v Rudém právu vypuštěno.)

Nemůže však svůj nový názor, máli dosti vkusu, šířit se stejnou měrou nadšení jako svůj názor starý, ale hlavně nesmí očekávat, že bude hrát znovu a donekonečna první housle: hrál by totiž falešně. Každá doba má své lidi. Jako je umění včas přijít, je i nemenší umění včas odejít. Vy – mnozí z vás, kteří jste uměli včas přijít a splnit své poslání, jež bylo nezbytné a je tudíž stále úctyhodné, musíte první pochopit, že váš čas vypršel. Ten, kdo to pochopí, odchází možná někdy tragicky, ale vždycky důstojně. Vy, kulturní protagonisté včerejška, jeho hlavní aktéři, nedopusťte už ve vlastním zájmu, aby na vaši minulou činnost, v níž bylo mnoho dobrého, padly další a zbytečné stíny. Odejdete-li včas, to jest hned, může vám být ještě poděkováno. Neučiníte-li tak sami, z vlastního vědomí, odejdete sice o něco později, ale odejdete, nepochybujte o tom, stejně; jenže už ne důstojně, nýbrž ale jako komické figury. Jestliže osud socialismu leží vám tak na srdci, jak stále ujišťujete, máte skvělou příležitost pro ten socialismus něco kloudného udělat a výrazně mu prospět: odejít. Bojíte se o socialismus? Bojíte se třídního nepřítele? Není lepšího a pádnějšího kladiva na nepřítele, než důvěryplný lid, který co nejosobněji cítí, že socialismus je jeho vlastní zájem.

To co nejvíce ohrožuje zdraví socialismu v této chvíli v naší kultuře, jsou nepřiznané a maskovací osobní zájmy lidí, kteří omylem považují tzv. nové myšlení za pouhou novou politickou etiketu a nikoliv za mravní a duchovní historickou kategorii. To je to, co mne znepokojuje. Můžete se ptát, proč právě herec se tímto znepokojuje. Nejsem přece politik, nikdy jsem žádné proslovy nepronášel, politiku jsem dělal na jevišti, před kamerou, před lidmi, dělal jsem politiku svou prací. Nevím, zda

dobře, nebo špatně, ale vím, že vždycky počestně. Nejsem politik, jsem herec, komediant, august. Ale právě proto, abych mohl být herec, komediant, august, který plní svou sociální funkci a není tudíž darmožrout, musím se chvět a mít trému nad otázkou duchovního a morálního vzduchu své země, neboť je to základní předpoklad a podmínka mé umělecké existence a pravdivosti.

August, který o to se nestará, není společnosti mnoho platen na jevišti. Pracuji s obecenstvem, to jest s živými lidmi, kteří rezonují dobu a musím s nimi vést dialog. Pravdivý dialog bez jinotaje a dvojsmyslů a spikleneckých narážek. Nikdo neví lépe než herec, čím obecenstvo žije, co ho pálí, trýzní, souží, ponižuje, deprimuje nebo těší, pozvedá a posiluje, dává mu radost a chuť k životu a aktivitě. Herec má národ na dosah rukou, na několik kroků, někdy hledí lidem přímo do očí. Ví dobře, jak málo stačí udělat, naznačit, nebo říci, posun, gesto, grimasu, slovo, aby sál vybuchl smíchem nebo nadšením, souhlasem, nebo na důkaz, že chápe a jak je to snadné – kdyby chtěl. Ví také dobře, čím obecenstvo zmrazí a co vytvoří skleněnou stěnu mezi rampou a hledištěm. To všechno herec ví a musí mít proto možnost být pravdivý.

Umělec potřebuje svobodu. Ne proto, aby dělal, co chce, ale aby byl, kdo je. Umělec chce, co musí, technik chce, co může. Umělec žádá svobodu proto, co je bytostně nutné, technik proto, co je technicky možné. Kritériem umělcovým je schopnost svět obývat, činit jej obyvatelným. Kritériem technikovým je svět dobývat, činit jej konzumovatelným. Rytmus prvního je bytostný, rytmus druhého je ekonomický. Hercovy starosti jsou tedy bytostné. Objektem hercovy práce je publikum, veřejnost, obec, lid. Ano, pracuji pro lid a v posledních důsledcích i pro jeho nejcennější statek, pro socialismus. To obecenstvo je na něco citlivé jako mimóza, někdy je jako přetopený kotel, který hledá své ventily: přichází s důvěrou, nadějí, očekáváním, lačné po pravdivém slovu. To je strašlivý závazek.

A co je to, to „něco", nač je tak citlivé? Čím žije a na co slyší to obecenstvo? Možná, že ne každý rozumí odborným hospodářským pojmům, nejdůležitějším ekonomickým rozborům a když, těžko se jimi rozehřeje. Ale to nevadí, protože všichni rozumí tomu hlavnímu – a tady je ta mohutná a nezastupitelná síla umění – ti lidé nejen rozumí, ale jdou vám s rozsvícenýma očima vstříc všude, kde se jedná o pravdu, svědomí, upřímnost, spravedlnost, svobodu, toleranci, humanitdemokratičnost, ne o slova, ale o obsah těchto slov kde běží. To je to úžasné, to je to nádherné – představte si, oni slyší na duchovní pojmy! A právě na hodnoty, jako jsou pravda, spravedlnost, mravnost, které jsou samo sebou obsaženy v samé podstatě socialismu a jsou dokonce jeho nejsilnější pružinou a jeho pravým lidským impulsem. Oni slyší na slovo mravnost, jsouce sami ještě mnohými znemravněni: frázemi, předstíráním, nekulturností. Ale ta-

kovým lidem smíme hrát dobrou komedii na jevišti, ne s nimi špatnou v životě. Tento lid – a to je náš největší kapitál – je citlivý a vodivý na pojmy etické a duchovní. Zřejmě je to nevyhubitelné a z lidského tvora nevykořenitelné, snad je to sama esence lidství a člověčiny. To naplňuje člověka optimismem. Dejte lidem pocítit a oni neomylně poznají, že vám jde opravdu o pravdu a spravedlnost a oni zvednou hlavu a náhle zájem oživí jejich jejich tváře. Tyto duchovní pojmy nejvíce vzrušují naši společnost, myslím, že více než sexus a horory. Setká-li se s tím, že je to s nimi míněno doopravdy a netakticky. Ale tato společnost také velmi bedlivě pozoruje KDO je nositelem těchto ideí a jaká má k tomu pověření. Na tom závisí důvěra mas, lidu, národa a jeho mládeže. Toto všechno je vlastním předmětem kultury, v užším slova smyslu umění a ještě užším divadle. V tomto smyslu je dokonce kultura dnes to hlavní. Protože nejprve u vědomí, že musíme vytvořit podmínky pro novou duchovní a mravní úroveň, všechno o tři poschodí výše, má smysl a bude účinné spouštět mechanismus. Hospodářský a jakýkoliv. Rozhodující je, kdo ten mechanismus spouští, neboť žádný není samospasitelný. Jen považte: hlupák spouštějící sebelepší mechanismus – jaká to marnost!

příště dokončení

PŮVAB POMALÉHO ČTENÍ

Jan Novotný

V parlamentní debatě o restitucích řekl Petr Pleva, že i díky jezuitům dnes mluvíme česky. Nato Jiří Paroubek připomněl pálení knih z Jiráskova Temna a zdůraznil, že Jirásek nebyl žádný komunista. Bohumil Doležal k tomu ve svých Událostech poznamenal, nebyl-li Jirásek komunista, pořád ještě mohl být pitomec.

Všechno zlé je k něčemu dobré: napadlo mi, že bych si mohl přečíst Temno, z něhož si z dětských let nepamatuji o mnoho víc než jen knihy metané do plamenů za zpěvu „Hořiž, hořiž, Jene Huse…"

I když mé rané matné vzpomínky nejsou nepříjemné (díky nenásilné péči rodičů jsem přečetl většinu knih dříve, než mě k tomu mohla donutit povinná školní četba), přece jsem překvapen, jak dobrý je to román. Uznával to i přísný kritik Arne Novák, který vytýkal Jiráskovým románům „pohodlnou kompozici"; příběh Temna však označil za úchvatný. Je to především příběh lásky, která se nestačí rozvinout – je v zárodku udušena dobou a jejími lidmi.

I když autorovy sympatie patří pronásledovaným protestantům, je patrno, že katolický Jiřík by si nemohl vzít evangelickou Helenku v Žitavě právě tak jako v Praze.

Dopřávám si potěšení pozvolna pročítat odstavce a kapitoly, které jsem zřejmě jako kluk nelítostně přeskakoval. Co mohlo být pro mě poutavého na rozpravách bodrých Pražánků u piva? Teprve nyní vidím, jak v nich autor důmyslně a na základě pečlivého studia pramenů dotváří pozadí příběhu: z hospodského tlachání poznáváme černou kroniku doby, dovídáme se, za co a jak se trestalo, vnímáme dusivost horizontů, do nichž bylo myšlení běžného občánka uzavřeno.

Až dnes také mohu ocenit nadčasové rysy Jiráskova díla. Vždyť i já jsem v nějaké míře zažil „temno", které vytváří směs fanatismu, policajtství a omezenosti. A přemítal jsem nad tím, kde je hranice, na níž se oddanost ideji láme ve fanatismus, zájem o veřejné blaho v policajtství, důvěra v hodnoty vštěpované výchovou v omezenost…

Paprsek světla prosvěcuje temno tam, kde se věrnost vlastnímu přesvědčení pojí se zdravým rozumem a solidaritou překračující hranice věr. Teprve nyní chápu význam toho, že výměna zpráv mezi otcem exulantem a jeho dětmi uvázlými v Praze umožňuje Žid. (Připomínám si, že je to Jirásek, kdo vřazuje do českých tradic židovské pověsti a nezamlčuje snad nejohavnější čin Čechů – pražský pogrom za Václava IV.)

Velké Jiráskovské srdce prozrazuje nenápadný odstaveček: odvážena do pražského vyhnanství zachvěje se Helenka Machovcová „pohledem na cikána a na cikánku, nesoucí na zádech dítě do temna osmahlé, černých kudrnatých vlasů. Cikán i cikánka měli přes uši plátěný, krví prosáklý obvaz." Jak vysvětluje Helence její strážce, „uřízli jim ucho, aby měli „cejch", ale měli je raději hned pověsit." „S hrůzou i dojata ohlížela se Helenka za nešťastnými kočovníky, jež štvali jako lovnou zvěř."

Po čase většina čtenářských zážitků zapadne. Jeden ale určitě nevymizí: když Helenčin bratr Tomáš prchá za otcem do Žitavy, nese si s sebou kromě knížky modliteb i lesní roh. Čekaje v lesní samotě na svého průvodce, tu myslivcův syn okouzlen náhlým zjevem stáda srn zapomíná, že i les má uši: „Nevěda přitiskl lesní roh ke rtům, zadul do něho, nejprve tlumeně, pak, stržen, plněji a hlasně zahrál radostnou fanfáru. Překvapené srny okamžitě naslouchaly, stará náhle zadupala a pryč. Ostatní letěly za ní. Dlouhými skoky tratily se mezi kmeny, ještě jejich hvězdy se bělaly, až zmizela tlupa v lesním šeru. Za plachými srnami letěly lahodné zvuky lesního rohu."

Vybráno z dvouměsíčníku „LISTY pro politickou kulturu a občanský dialog" č. 3/2008.

Vílí sněm

Zuzka Strnádková

Od dávných dob, kdy ještě všude panovaly kouzelné bytosti, svolávala občas královna víl Lesana velký sněm, protože už tenkrát lidé v přírodě dělali nezdobu. A to tak, že vílám i ostatním pohádkovým bytostem narušovali staré pořádky. Okupovali jejich paloučky na tancování, světýlkám poničili jezírka a mokřady, permoníkům téměř zničili dolováním jeskyně a vykrádali podzemí, strašidla a mátohy zaříkávali. A co lidé dodnes tropí Matce přírodě, víme všichni. Ovšem že dříve, podle současných měřítek, to přece jen nebylo až tak hrozné, ale pro přírodní bytosti to byla skoro katastrofa, a to jsme ještě nemluvili o loukách a lesích, kde lidé trhali a trhají vzácné rostliny a kácejí nádherné staleté stromy – domovy mnoha druhů ptáků, zvířátek a hmyzu.

Proto se královna Lesana rozhodla udělat pořádek. Svolala i ostatní vílí královny z celého světa a radily se o tom, co udělat, aby lidé pochopili, že přírodě nesmějí ubližovat a škodit. Vždyť celé lidstvo je na přírodě závislé! Živí ho, určuje, kde který živočišný kmen a v jakém prostředí bude žít včetně rostlin. Některé na poušti, jiné v mírném nebo tropickém pásmu, případně vysoko v horách, či v nížinách. Naše hodná planeta má bohatou přírodu, plnou miliónů druhů rostlin a tvorů, které je třeba chránit – paradoxně před člověkem, – který se většinou pasuje na pána tvorstva. Často má v mnoha případech méně rozumu než zvěř, která se řídí instinkty a „ví". Stává se, že právě ti, kteří by přírodu měli chránit s plným nasazením a všemi prostředky, svoji úlohu neplní – většinou ze zištných důvodů. Peníze, to je velká síla, často bije i ty nejušlechtilejší cíle a myšlenky a neštítí se ničeho.

I když tyto tajemné bytosti z dávných časů vládly kouzelnou mocí, na lidské nešvary v mnoha případech nestačily. Oni lidé – to je prapodivná čeládka! Ve své podstatě sice nejsou zlí, ale změny doby mění také je, a to už od dávných dob. Vždy se najdou takoví, co mají rozoumek krok před ostatními a dovedou toho náležitě využít. Nic nevadí, že svým jednáním ublíží ostatním!

Toho všeho si byla královna Lesana vědoma a přednesla svá poznání na sněmu. Vílí královna z Ameriky se zas zmínila: „Je opravdu těžké nějak na lidi zapůsobit. U nás bylo vše v pořádku, dokud zde žili pouze Indiáni. Ti byli spjati s přírodou, lovili jen, co potřebovali, přírodě neškodili. Právě naopak. Chránili vzácné rostliny i stromy a nic neničili. Vše se změnilo, když připluli bílí nájezdníci. Indiány vybíjeli a přírodu drancovali a drancují dodnes. Nyní

Kdepak tuhle nádheru u nás máme?

sice udělali sem tam nějaký ten park s bezzásahovou zónou, ale některé škody se už napravit nedají". Podobně mluvila vládkyně víl z Jižní Ameriky, tam teprve hrůzy mýcením pralesů jsou nevyčíslitelné.

Evropské královny se shodly na tom, že dokud se lidé nezačali klanět „zlatému teleti", bylo vše jakž takž v pořádku. Ale teď? Darmo mluvit.

S ruskou královnou Varvarou přišel i drobný král elfů Oberon, vládce přírodních skřítků. Ten řekl, že pro něj je jediným štěstím, že na Sibiři jsou tak kruté podmínky, že to drancování přece jen trochu ztěžují a zpomalují, i když už i tam se pomalu, ale jistě dostávají těžaři s pomocí těžké techniky. Tam jsou velké zásoby pro lidstvo potřebných nerostů a chtějí se na ně dostat nejen Rusové, ale zájem je i odjinud. Všichni si myslí, že se už dohodli s Matkou přírodou, ale není tomu tak. Ta posílá lidem varování v podobě zemětřesení, povodní a požárů, někde se v kůře zemské vytvoří zlom, jako třeba dnes v Americe, a jinde jsou zas sesuvy půdy, propady, do kterých se vejde nejen dům, ale i celé město. Nic to ale neplatí, lidé jsou nepoučitelní. Vedou si svou.

Vílí sněm byl ve velkých rozpacích, jak skutečně mohou přírodě a tím i lidem pomoci a tak rády by to udělaly, ale jak jen lidem účinně poradit? Co se ještě bude muset stát, aby lidé konečně otevřeli oči? A stane se to někdy? Uvidíme za sto let, usnesly se víly, to zas bude další sněm, snad už bude radostnější.

SVÁTEK LETNIC

Tomáš Halík

Zatímco Vánoce i Velikonoce nějakým způsobem vnímá naprostá většina obyvatel naší země, třetí největší křesťanský svátek, svátek Letnic neboli Boží hod svatodušní či Slavnost seslání Ducha svatého, zaznamená mimo tradičních návštěvníků kostelů a sborů málokdo. Snad jen obyvatelé Prahy a několika historických měst či známých výletních středisek si všimnou většího přílivu cizinců ze zemí, kde svatodušní svátky znamenají dlouhý víkend – i svatodušní pondělí tam je dnem pracovního klidu. Chtěl bych tedy nyní přiblížit alespoň něco z obsahu těchto velkých křesťanských svátků také těm, kteří kostely nenavštěvují, ale přesto tuší, že jim poklad této tradice, bez níž by evropská ani naše národní kultura nebyla tím, čím je, nemusí být úplně uzavřen. Lze civilním jazykem a s pohledem na svět za dveřmi kostelů říci něco o smyslu svátků Letnic?

Letnice jsou předně narozeniny křesťanské církve. Událost, kterou popisuje novozákonní spis Skutky Apoštolů, znamenala obrat v životě v hloučku apoštolů, kteří ještě před několika týdny, o Velikonocích, byli zdrceni popravou svého mistra a jistě i svým vlastním selháním a zbabělostí, kterou prokázali při jeho zatčení. Padesátý den po Velikonocích, v den Letnic, na velký židovský svátek, který mimo jiné připomíná dar Desatera, prožili účastníci Petrova kázání něco, co bychom v jazyce jiných náboženských okruhů asi nejpřesněji mohli nazvat osvícením. „Byli naplněni Duchem," říká Písmo, a prvním projevem tohoto Ducha byla skutečnost, že všichni posluchači – ač pocházeli z různých národů, plemen a jazyků – rozuměli onomu kázání, jako by bylo řečeno v jejich rodné řeči. Tomuto jevu, „mluvení v jazycích", se odborně říká glosolálie a religionisté, teologové a psychologové se dodnes přou, oč vlastně tehdy šlo. Pro směr naší úvahy to však není podstatné.

Chtěl bych upozornit na jinou věc. Znalec Bible při čtení onoho příběhu ze Skutků apoštolů zpozorní – připomene mu to jinou událost, tentokrát starozákonní, zaznamenanou v první knize Hebrejské bible, v knize Genesis. Tam se píše o opačném jevu – totiž o rozdělení či změtení jazyků při stavbě Babylonské věže.

Zigurat neboli posvátná sedmistupňová stavba v Babylonu byla pro Židy symbolem rouhavé snahy člověka dosáhnout pyšně vlastní silou do nebe. Pro nás by tato věž mohla být předobrazem všech „uzavřených společností", společností bez transcendentály, bez vertikálního, přesažného rozměru. Nežili jsme donedávna také ve společnosti, která si vepsala do štítu pyšné a pošetilé „poručíme větru, dešti, kdy má pršet, kdy má vát"? Nebyla

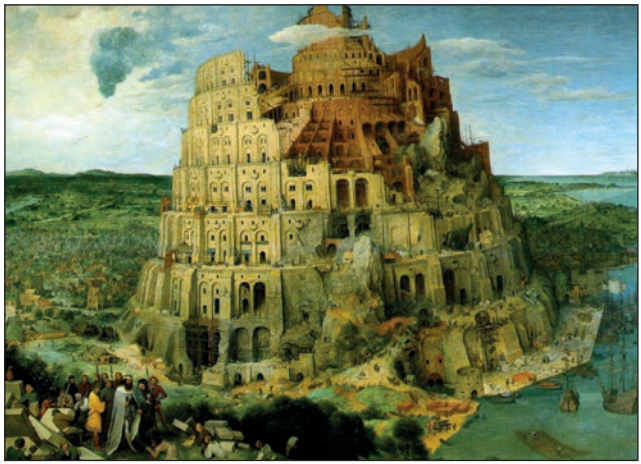

Pieter Bruegel, Babylonská věž

tato společnost manipulace – manipulace s přírodou i dějinami, kulturou i lidskými osudy – přímo vyvrcholením oné odvěké pýchy člověka, který chce vzít vše do své vlastní režie v domnění, že už rozumí všemu a nestojí před žádným tajemstvím? Zrušení úcty k tajemství, pokus o odstranění vertikálního rozměru lidského života vede vždycky k tragickému kolapsu. Velký český básník Vladimír Holan to vyjádřil slovy: „Bez pravé transcendentály se žádná stavby nedostaví, nikdy, ach nikdy nedostaví."

Podle zmíněného starozákonního příběhu byla pýcha stavitelů babylonské věže potrestána zraněním lidského společenství v tom, co zakládalo jeho soudržnost a jednotu, zraněním v oblasti jazyka, komunikace: lidé si přestali rozumět. Nepoznali jsme i my na troskách novodobé verze bybylonské budovatelské stavby následky podobného změtení jazyků? Udělali jsme dost pro to, aby byla uzdravena naše řeč, naše umění komunikovat, porozumět si navzájem?

Ve Skutcích apoštolů ono rodící se společenství Ježíšových učedníků, které později dostane jméno církev (z řeckého Kyriakon, dům Páně), dostává takříkajíc do vínku dar uzdravení onoho změtení jazyků. Církev má být Antibabylonem, společenstvím otevřenosti vůči Absolutnu, a tedy otevřeností lidí navzájem – místem, kde si ti, kteří přicházejí z nejrůznějších kultur a ras, národů, plemen a jazyků, budou přes všechnu pestrost v tom opravdu podstatném dobře rozumět. Bůh suď, jak křesťané s tímto posláním v dějinách nakládali.

Ale vraťme se od církve a církví k naší společnosti. Možná bychom svatodušní čas mohli zužitkovat k zpytování: jak dlouhou cestu jsme urazili na cestě od Babylonu k Letnicím?

Převzato z knihy „Úvahy na prahu tisíciletí", Nakladatelství Lidové noviny, 2011

BESEDA O MINERÁLECH

Velice si vážíme pozvání pana Faistavera z Dolních Štěpanic. Přichystal pro děti z naší školy zajímavou výstavu své sbírky minerálů. Trpělivě dokázal odpovídat na všechny zvídavé a všetečné dotazy: „To je vážně pazourek z pravěku? Proč tenhle kámen vypadá jako tlačenka? To třpytivé je opravdu zlato? Odkud se berou všechny ty různě barevné a tvarované minerály a jak vznikly?“

Už víme, že krásné kamínky můžeme najít kdekoli, třeba i ve Štěpanicích. Ale kde? To je tajemství jen pro zkušené mineralogy.

Pan Faistaver dokonce daroval naší škole obraz s přehledem minerálů i s věnováním. Děkujeme za motivační besedu a hezké dopoledne. Děti se od té doby nebojí shýbnout pro kamínek, který se jim zdá jakkoli zajímavý. Věříme, že se jim zase otevřela další vrátka poznávání do tajemstvím opředeného světa přírody.

Panu Faistaverovi přejeme všichni pevné zdraví a spoustu dalších nových nerostů do jeho sbírky.

Marie Širová

Odhalená krása vnitřku kamenů

ZE SBÍRKY JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

ACHÁT SIO_2

naleziště: Brazílie
tvrdost: 6,5–7 (Mohse),
barva: neprůhledný, matný, růžový
velikost: 60 × 35 mm
stáří: 1,5 miliardy let
zpracování: řezání, broušení, leštění JF

VŘÍDLOVEC

naleziště: Karlovy Vary, Mariánské Lázně
tvrdost: 3–5 (Mohse),
barva: hnědočervený s příměsí vápence
velikost: 50 × 45 mm
stáří: 200–5 000 let
zpracování: řezání, broušení, leštění JF

SPOLEČNÝ VÝLET NAŠICH ŠKOL DO PODĚBRAD A NA ZÁMEK LOUČEŇ